

Ústavní a ochranná výchova (ÚV, OV)

Jarmila Matochová
175853@mail.muni.cz

▶ Ústavní výchova

- ▶ Nařizuje ji soud podle zákona o rodině nebo podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže
- ▶ Důvody: výchovné; sociální

▶ Ochranná výchova

- ▶ Nařizuje se podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže dětem 12- 18 let
- ▶ Důvody
 - ▶ 12-15 let – čin, za který lze podle trestního zákona uložit výjimečný trest
 - ▶ 15-18 let – trestný čin, pokud je pravděpodobné, že bude mít větší efekt než trest odnětí svobody

Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace

Z. Matějček, V. Bubleová, J. Kovařík

- ▶ nízká společenská kompetence,
- ▶ nízká úroveň školního vzdělání a nynějšího zaměstnání
- ▶ nízký skóre sociální integrace,
- ▶ tresty v dětství hodnotí jako nepřiměřeně přísné,
- ▶ vysoká míra kriminality,
- ▶ muži mají problémy s láskou a v sexuálních vztazích, jsou častěji "neschopni citové odezvy",
- ▶ u mužů z DD zaznamenána vysoká nespokojenost s dosavadním životem.

Transformace systému péče o ohrožené děti v ČR

- ▶ Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy (MV ČR)
- ▶ Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež (MV ČR)
- ▶ Koncepce péče o ohrožené děti mimo vlastní domov(MPSV)
- ▶ Hodnocení systému péče o ohrožené děti (MV ČR)
- ▶ Návrh opatření k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti (MPSV)
- ▶ Národní akční plán k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011
- ▶ Rámcová koncepce MŠMT ČR v oblasti transformace systému náhradní výchovné péče o ohrožené děti ve školských zařízeních pro výkon ÚV nebo OV a pro preventivně výchovnou péči

Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace

(Z. Matějček, V. Bubleová, J. Kovařík)

- ▶ nízká společenská kompetence,
 - ▶ nízká úroveň školního vzdělání a nynějšího zaměstnání
 - ▶ nízký skóre sociální integrace,
 - ▶ tresty v dětství hodnotí jako nepřiměřeně přísné,
 - ▶ vysoká míra kriminality,
 - ▶ muži mají problémy s láskou a v sexuálních vztazích, jsou častěji "neschopni citové odezvy",
 - ▶ u mužů z DD zaznamenána vysoká nespokojenost s dosavadním životem.
-

Transformace systému péče o ohrožené děti v ČR

- ▶ Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy (MV ČR)
- ▶ Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež (MV ČR)
- ▶ Koncepce péče o ohrožené děti mimo vlastní domov(MPSV)
- ▶ Hodnocení systému péče o ohrožené děti (MV ČR)
- ▶ Návrh opatření k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti (MPSV)
- ▶ Národní akční plán k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011
- ▶ Rámcová koncepce MŠMT ČR v oblasti transformace systému náhradní výchovné péče o ohrožené děti ve školských zařízeních pro výkon ÚV nebo OV a pro preventivně výchovnou péči

Umístění dítěte/ mladistvého do školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- ▶ rodiče neschopni z různých důvodů zajistit podmínky pro zdárný vývoj dítěte v rodině
- ▶ PCH takového stupně a intenzity, že ohrožuje zdárný vývoj dítěte
- ▶ dítě porušuje zákonné normy a jeho chování by bylo v případě jeho trestné odpovědnosti posuzované jako trestný čin
- ▶ dítě porušuje zákonné normy, je již trestně odpovědné a ÚV (OV) je mu nařízena (uložena) jako alternativní trest
- ▶ dítě mezi 12 -15 rokem porušuje zákonné normy způsobem, za který by byl dospělému uložen výjimečný trest
- ▶ PCH má častou frekvenci a vzestupný trend; zpravidla se zde poradenství mívá účinkem

Legislativa

- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- zákon č. 383/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb.
- vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se stanoví podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Ústavní výchova x Ochranná výchova

- **nařízena** rozhodnutím soudu
 - určena **pro nezletilé do 18 let** s krátkodobým pobytem mimo rodinu nebo s nejasnou prognózou, anebo pro děti vyžadující speciální přístup pro určitý handicap
 - uskutečňuje se podle věku ve **zdravotnických a školských zařízeních** (kojenecké ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou pro děti po 3. roce života, diagnostické ústavy a výchovné ústavy)
 - **u dětí 3 – 18 let věku** (výjimečně do 19 let) základním předpokladem nařízení ÚV je vážné ohrožení nebo narušení výchovy dítěte
- **uložena** soudem, spáchá-li dítě mezi **12. – 15. rokem** věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest
 - **uložena v trestním řízení mladistvému mezi 15. – 18. rokem** tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody
 - **uskutečňuje se ve školských zařízeních** (dětské domovy se školou a výchovné ústavy, u dětí 15 – 18 let věku (výjimečně od 12 let)
 - základním předpokladem uložení OV je protispolečenský čin dítěte nebo mladistvého, který naplňuje skutkovou podstatu **trestného činu**
-
-

Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- a) diagnostický ústav
 - b) dětský domov
 - c) dětský domov se školou
 - d) výchovný ústav
-
- děti/ mladiství s nařízenou ÚV nebo uloženou OV zpravidla ve věku od 3 do 18 let, popřípadě osobě do 19 let
 - poskytují péči i dětem, jimž bylo nařízeno předběžné opatření
 - zařízení může poskytovat ubytování a stravování zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ÚV či OV, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let

Diagnostický ústav (DÚ)

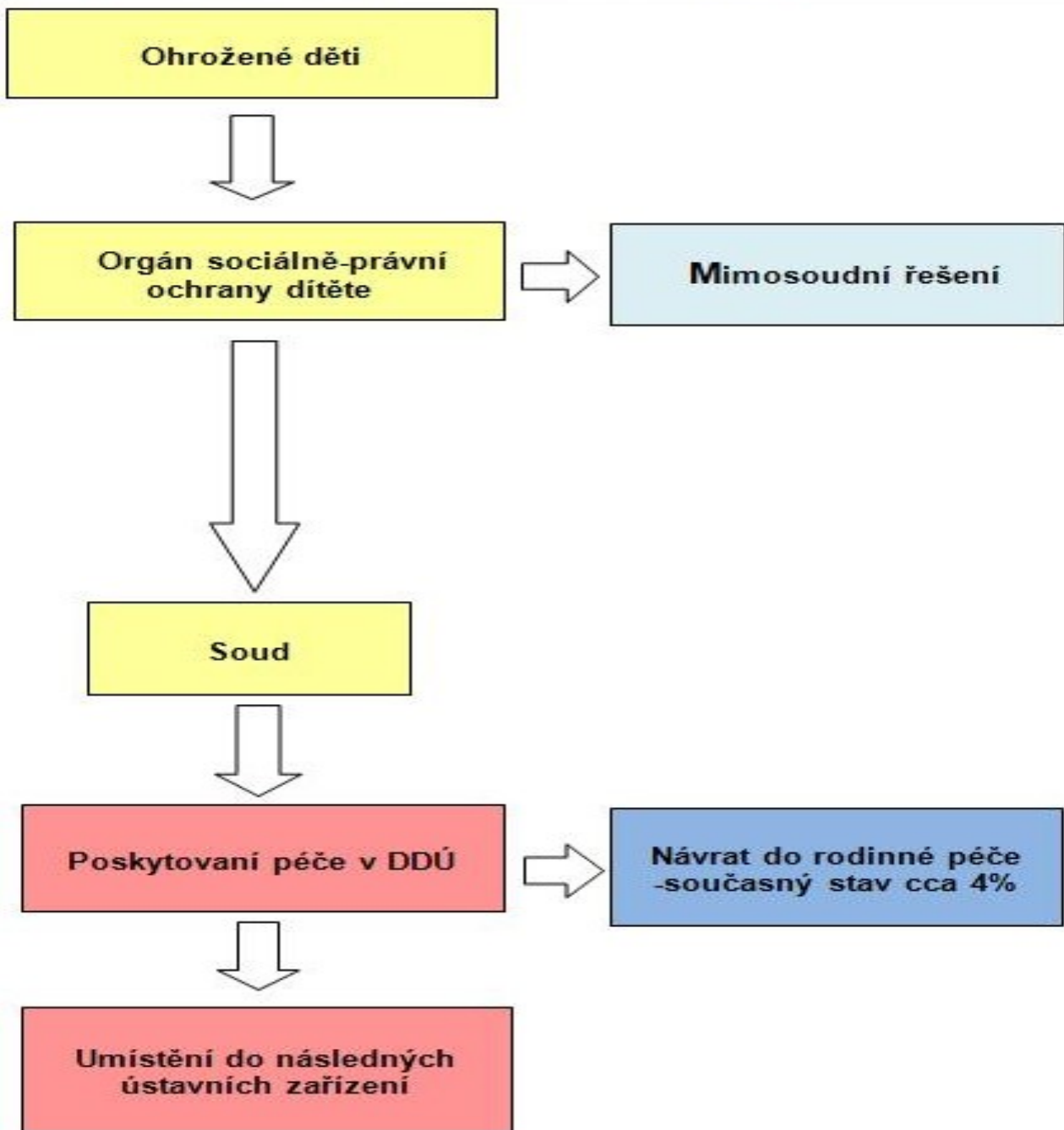
- děti a mládež s nařízenou ÚV nebo OV, nařízeným předběžným opatřením nebo na žádost rodičů či jejich zákonných zástupců
(důvodem poruchy chování)
- délka pobytu zpravidla 8 týdnů - diagnostická a zdravotní šetření, probíhá vzdělávání, terapeutická činnost, výchovná sociální a organizační zajištění, která vedou k umístění dítěte do zařízení pro výkon ÚV a OV v územním obvodu diagnostického ústavu

úkoly

- *diagnostické*
 - *vzdělávací*
 - *terapeutické*
 - *výchovné a sociální*
 - *organizační*
 - *koordinační*
-

- DÚ poskytují i nezbytnou péči dětem a mladistvým, zadržným na útěku nebo policií při trestné činnosti, na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření
- základní organizační jednotka - **výchovná skupina** – člení se podle pohlaví nebo věku a jsou zřizovány max. 3 při počtu nejméně 4 a nejvíce 6 dětí
- děti školou povinné chodí do tříd kde jsou vzdělávány podle **vzděl.programů ZŠ, ZŠ praktické**
- pro mládež s ukončenou povinnou školní docházkou, diagnostické třídy pro přípravu na budoucí povolání
- ve třídě max. 8 žáků
- po diagnostickém pobytu je dítě umístěno s předáním veškeré dokumentace a doporučením
 - 1) **zpět do rodiny**
 - 2) **dětského domova - nemá závažné poruchy chování**
 - 3) **dětského domova se školou**
 - 4) **výchovného ústavu**

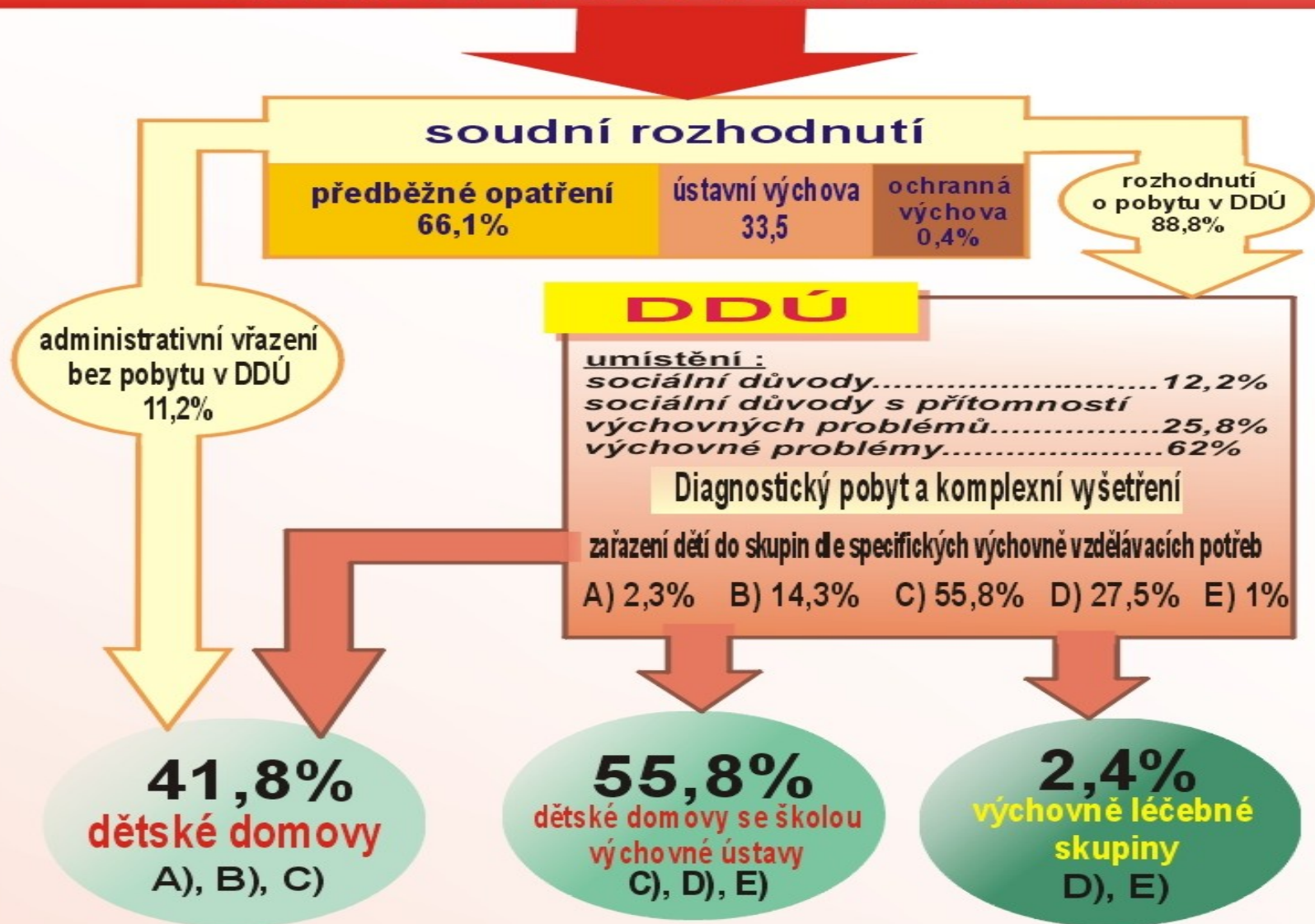

**Schéma systému
poskytované péče
ohroženým dětem
(podle DDÚ Hradec
Králové)**

Schéma realizace ústavní a ochranné výchovy ve spádové oblasti DDÚ Hradec Králové

31 úřadů OSPOD
546 dětí

období od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2006

Dětský domov (DD)

- zajišťuje péči dětem s nařízenou ústavní výchovou , které nemají závažné poruchy chování ve věku od 3 do 18 let (do 26 let)
- děti, o něž nemá, kdo pečovat nebo jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní rodině, popřípadě náhradní rodinnou péči
- základní organizační jednotka - rodinná skupina – 6-8 dětí, 2-6 skupin
- děti navštěvují školy mimo DD podle věku

Dětský domov se školou (DDŠ)

- děti/mladiství s nařízenou ústavní výchovou, výjimečně s uloženou ochrannou výchovou
 - umísťovány děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky
 - nemůže-li se po ukončení povinné školní docházky pro svoje závažné poruchy chování dítě vzdělávat ve SŠ mimo zařízení nebo nepracuje je přeřazeno do VÚ
 - základní organizační jednotka - rodinná skupina – 5-8 dětí, 2 -6 skupin
 - ve škole třídy s max. počtem 8 dětí
 - vzdělávání podle programu základní školy, základní školy praktické, základní školy speciální
 - žáci jsou zařazováni do tříd podle ročníků
 - podle podmínek (počet dětí v jednotlivých třídách) je možné, aby bylo v jedné třídě zařazeno více ročníků
-

Výchovný ústav (VÚ)

- mladiství starší 15 let se závažnými poruchami chování, u kt. byla nařízena ÚV a uložena OV
 - dítě starší 12 let, má-li uloženu OV a jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno DDŠ
 - plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální
 - základní organizační jednotka - výchovná skupina – 5-8 dětí; 2-6 skupin
 - ve škole při zařazení třídy s max. počtem 8 dětí
 - je zde možno dokončit si povinnou školní docházku a střední vzdělání - nejčastěji se zřizuje
 - Praktická škola
 - Odborné učiliště
 - SOU
 - pro ty, co se nepřipravují na budoucí povolání může být zřízena pracovní- výchovná skupina
-

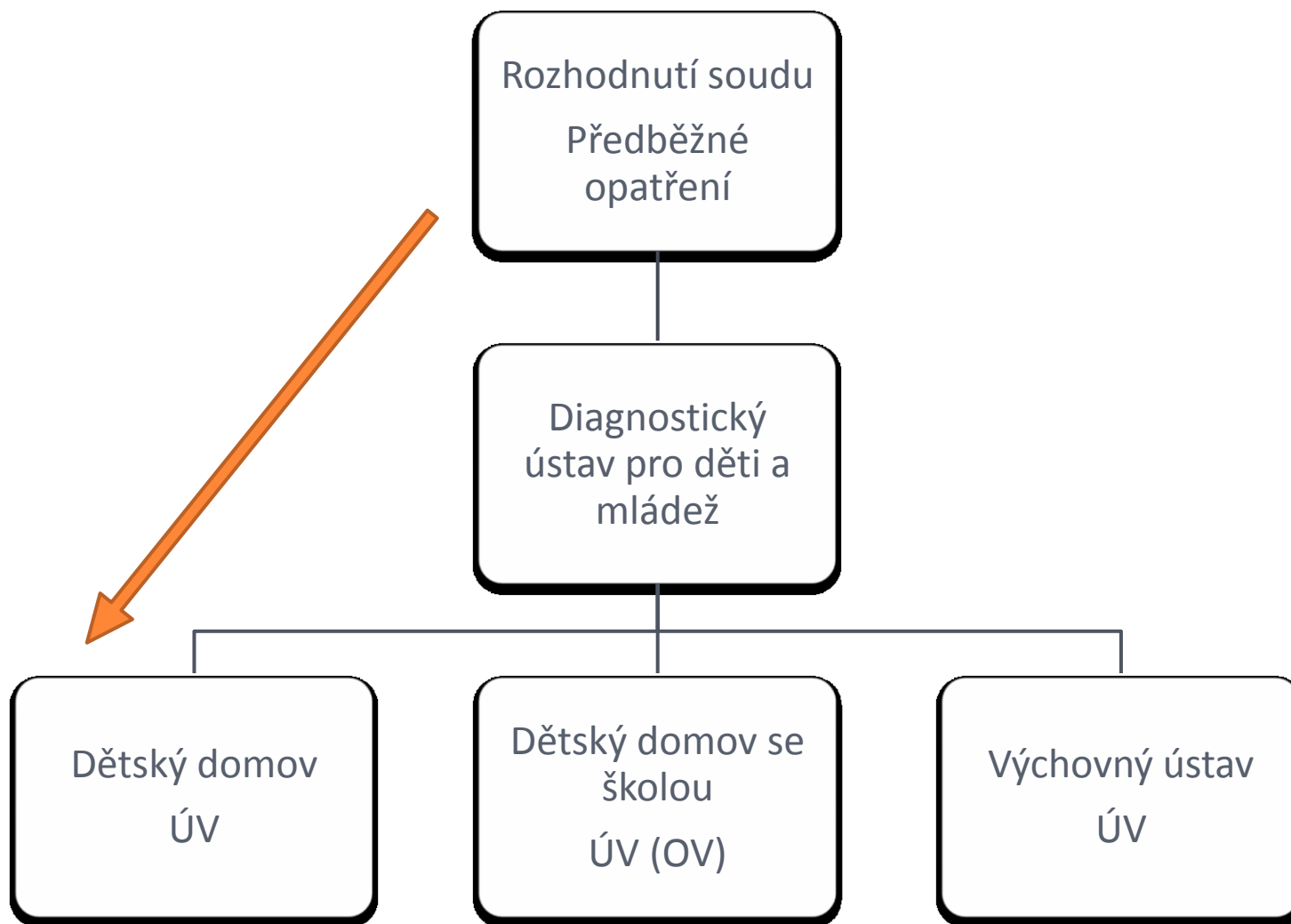
Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace

Z. Matějček, V. Bubleová, J. Kovařík

- ▶ nízká společenská kompetence,
 - ▶ nízká úroveň školního vzdělání a nynějšího zaměstnání
 - ▶ nízký skóre sociální integrace,
 - ▶ tresty v dětství hodnotí jako nepřiměřeně přísné,
 - ▶ vysoká míra kriminality,
 - ▶ muži mají problémy s láskou a v sexuálních vztazích, jsou častěji "neschopni citové odezvy",
 - ▶ u mužů z DD zaznamenána vysoká nespokojenost s dosavadním životem.
-

Školská zařízení pro výkon ÚV a OV

Transformace systému péče o ohrožené děti v ČR

- ▶ Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy (MV ČR)
- ▶ Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež (MV ČR)
- ▶ Koncepce péče o ohrožené děti mimo vlastní domov(MPSV)
- ▶ Hodnocení systému péče o ohrožené děti (MV ČR)
- ▶ Návrh opatření k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti (MPSV)
- ▶ Národní akční plán k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011
- ▶ Rámcová koncepce MŠMT ČR v oblasti transformace systému náhradní výchovné péče o ohrožené děti ve školských zařízeních pro výkon ÚV nebo OV a pro preventivně výchovnou péči

Literatura a zdroje

- VOJTOVÁ, Věra. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010
- VOJTOVÁ, Věra. Úvod do etopedie : texty k distančnímu vzdělávání. Brno : Paido – edice pedagogické literatury, 2008
- ▶ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

